

EREVNA

Innehåll

Vila er lite! (Anapavsasthe oligon) Mark 6:31 Av professor Hugo Odeberg.	77
Frid och fred. Av professor Hugo Odeberg.	81
Botandet av föreståndarens dotter och kvinnan med blödningar. Matt. 9:18-34 Av H. Odeberg	83
Innehåll	86

*Innehållsförteckningen i slutet av häftet och sidhänvisningar i texten
enligt originaltexten.*

*Askersunds Tryckeri A.B., Askersund 1954
Språkligt bearbetad 2002.*

Vila er lite!

(Anapavsasthe oligon)

Mark 6:31

Av professor Hugo Odeberg.

DORNUL

»Vila er lite.» De här orden »Vila er lite» förekommer i Nya testamentet, och det är Jesus som säger dem till lärjungarna. Vi finner de orden i Markus evangelium 6:31, som i fullständig form lyder så här: »Han sade till dem: Kom med mig till en öde plats där vi kan vara ensamma, och vila er lite.» Om man läser igenom Nya testamentet och lägger märke till vad som där sägs om arbete och vila, så finner man snart vilken stor betydelse vilan där har. Vilan har där lika stor betydelse som arbetet. För att nu börja med vad som berättas om Jesu egen verksamhet, så är det påfallande att *ett* slag av arbete, *en* arbetsform, alldeles saknas hos honom, den som man kallar för *jäktet*. Hos Jesus förekommer inget jäkt. Han skyndar aldrig, han brådskar aldrig. Likaså ger han aldrig sina lärjungar i uppdrag att brådska eller jakta. Hela Jesu verksamhet kännetecknas, inte av jäkt och oro utan av lugn och ro. Det var ju en utomordentligt stor uppgift Han hade, och av Hans verk har det ju också blivit verkningar, resultat, som sträckt sig genom årtusendena fram till våra dagar och genom alla länder. Men själv brådskar Han inte med detta sitt verk. Han satte inte i gång en stor rörelse i den dåtida världens huvudstad Rom, med många sekreterare och många sändebud och en stor organisation, utan Han vandrade stilla och lugnt, omkring i det lilla landet Israel. Och när han sedan gav sina lärjungar uppdraget att förkunna evangeliet för alla folk, så gjorde han detta med anvisningen att vara Hans vittnen, det vill säga, fortsätta i Hans anda. Och de hade med sig det ordet av Mästaren: »Utan

mig kan ni ingenting göra.» (Joh. 15:5). »Utan mig kan ni inte uträtta något.» De visste alltså att allt arbete, all verksamhet, där inte Kristus var med, det var värdelöst och verkningslöst. Denna insikt ledde dem. Det var inte de stora åthävarna, varigenom evangeliet utbreddes, utan genom de små församlingarna, de små församlingarna av små människor, spridda utöver världen. Här kunde väl det ordspråket tillämpas: »Vad stort sker, sker tyst.» Det sker utan oro och jäkt, det sker stilla och i ro.

Men detta gäller inte bara stora uppgifter, stora verk. Man kunde säga: Jesus skiljer inte på små och stora verk i denna världen, eller också så: Det största verk sker mitt uppe i det minsta. I sin stora uppgift drar sig Jesus inte undan från de små människorna med deras små uppgifter, utan Han vandrar och har sin verksamhet just bland dem och deltar i deras liv. Och det är ju bland de små människorna som Han utväljer sina medarbetare. Det är inte bland kejsare, höga ämbetsmän, prokonsuler, filosofer, inte heller bland överstepräster, som han söker sina medarbetare, utan det är bland sådana som är ur världens och kyrkans synpunkt föga betydande. Men för Honom är dessa smås liv av stor betydelse. Och då Han därför säger »Vila er lite», så är det inte bara eller främst sagt till de stora utan det är till de små och betungade. »Kom till mig, alla ni som arbetar och bär på tunga bördor, så skall jag ge er VILA.» Märk, att Han säger »*alla ni*», »*ni alla*», och att Han säger: »Jag skall ge er *VILA*.»

För Honom är alltså jäktet och brådskan rent av av ondo. Arbetet självt blir inte något rätt arbete, om det behärskas av jäkt och oro. Arbetet blir inte rätt arbete, om det är en börda, något som man inte hinner med. Och den som pålägger andra ett arbete som inte helt kan utföras i glädje och ro, han står i det ondas tjänst.

Ur Nya testamentets synpunkt är det lika stor anledning att ha samvetsqual över för mycket arbete som över för mycken vila.

Jesus kom ju med ett evangelium, ett glatt budskap. Det Han ville ge var vad vi i vår bibelöversättning finner uttryckt med

ordet »frälsning». Men det hebreiska och det motsvarande grekiska grundordets egentliga betydelse är »HÄLSA», ett rätt friskt liv, ett liv i hälsa. Och vad innebär nu detta Hälsans liv, det av Gud ämnade friska Livet, i avseende på arbete och vila?

Jo, det innebär nu först vad som redan sagts, nämligen att redan själva arbetet skall präglas av ro, av frid och glädje. Liksom det ideala inte är sjukdom utan hälsa, så är det ideala inte jäkt och överansträngning, utan ett arbete som utförs i glädje och lugn.

Men vidare är det av vikt att märka att i Nya testamentet är inte vilan endast detsamma som ro i arbetet, inte heller är det endast vila *från* arbetet, utan vilan har sin egen alldeles särskilda betydelse, den har en positiv uppgift. Vilan är lika viktig som arbetet.

Den positiva betydelsen av vilan framkommer i Nya testamentet kanske mest i samband med ordet »ensam», »allena». Om Jesus berättas det gång på gång, att Han gick avsides, ut till en öde plats eller upp på ett berg, och där var ensam. Likaså berättas det ofta att han tog lärjungarna eller några av dem med sig avsides, för att de skulle vara allena. Och detta var ingalunda bara för att de skulle återhämta sig, vila sig *från* något. Utan det var för att i vilan finna vederkvickelse och samling. Jesus övergav inte människorna genom att han drog sig undan i ensamheten, utan just i ensamheten bar han dem alldeles särskilt på sitt hjärta, tänkte på dem, bar deras lidande och nöd, varje enskilds, inför sin Faders ansikte. Därför heter det också att Han gick upp på ett berg för att vara för sig själv och be (Matt. 14:23). Och så lärde han lärjungarna att göra detsamma. Han har anbefallt ensamheten i bön och vilan i bön, liksom han anbefallt sina egna att komma tillsammans.

Vilan är en himmelsk gåva. Och en gåva från Gud är avsedd att tas emot. Hälsans liv, det av Gud ämnade livet, är en rytm mellan arbete och vila. Denna gåva är upptagen bland de tio budorden. »Tänk på sabbatsdagen, så att du helgar den», d.v.s. avskiljer den. Och Jesus har uttryckligen sagt att detta bud —

liksom alla buden — är en gåva, en god gåva till människorna. »Sabbaten är gjord för människan, inte människan för sabbaten.» Och en god gåva föraktar man inte, utan den tar man emot med tacksamhet och brukar den. Men nu har det tanklöst sagts att genom detta budord om sabbaten skulle det vara utsagt, att vilan endast skall vara en sjättedel så mycket som arbetet: sex dagar arbeta och sjunde dagen vila. Det förhåller sig ju snarare tvärtom. Det är endast vilan som får en hel dag sig given, arbetet däremot har ingen hel dag sig given. Under arbetsdagarna, de sex dagarna, är det också rytm mellan arbete och vila. Skaparen har givit människorna sömnen som en varje dags vila. När Jesus sade: »Kom nu avsides med mig och vila er lite», så var det mitt på en arbetsdag som det sades. Varje dag skulle om möjligt bestämda tider, morgon, middag och kväll, avskiljas till bön och andakt, till inre samling. Varje dag hade sina tider avskilda till gemensam måltid, där man också gemensamt tackade Gud. Och måltidens vila och ro var inte den minst betydelsefulla. När Jesus skall skildra det himmelska livet, så skildrar han det med liknelsen om måltiden, där husfadern och familjen eller goda vänner i ro och glädje är samlade kring samma bord.

Det vilar alltså ro över arbetet, ro över måltiden, frid över sömnen, ro, frid och glädje över den gemensamma gudstjänsten. Men så är det dessutom givet den gåvan att få vara allena, ensam i bön, i eftertanke, i tankens ro och vila.

När Jesus sade till lärjungarna där i Israels land »Kom nu med *mig* till en öde plats, där vi kan vara ensamma, och *vila* er lite», så sade Han detta som ett ord inte endast till dessa lärjungar. Ordet är bevarat i vårt evangelium som ett ord till alla, till var och en som läser det. Detta Jesu ord är menat att vara lika friskt och direkt i alla tider, i detta nu, som då det en gång sades till lärjungarna.

Och det skönaste med denna vilan i ensamheten på en öde plats är att det är med Jesus som den ensamme är allena. Därför är han ensam dock aldrig ensam. Han hör ordet: »Vila dig lite, min vän.»

Frid och fred.

Av professor Hugo Odeberg.

DORNUL

När vi i vår svenska bibelöversättning har de två olika orden »fred» och »frid» så har grundtexten, både den hebreiska och den grekiska, ett och samma ord, på hebreiska šalom, på grekiska eiréne. Det hebreiska ordet šalom är maskulinum och av det har vi egennamnen Salom och Salomo (Selomo). Det grekiska eiréne är däremot femininum och egennamnet Irene är ingenting annat än just det grekiska ordet för fred och frid.

När nu det grekiska ordet eiréne förekommer i Nya testamentet, så är det en översättning av det hebreiska šalom, arameiska selam, det är alltså inte i främsta rumet det profangrekiska ordets begreppsinnehåll som vi möter utan det semitiska. Det är etymologiskt samma ord som vi möter i det allmänt kända arabiska ordet salam, som liksom šalom används i fridshälsningen (Salam aléikum; šalom lakäm).

Varken hebreiskan eller den nytestamentliga grekiskan har alltså olika ord för fred och frid. Men det betyder inte att man inte kunde skilja dem åt i sak. Tvärtom. Av texternas sammanhang ser man att ett och samma ord användes i olika betydelse. Översättningarna har alltså gjort rätt i att i ena fallet översätta med »fred» och i det andra med »frid».

Vad är då i Bibeln, särskilt här Nya testamentet, grundskillnaden mellan fred och frid. Först kan man helt allmänt säga att skillnaden märks på vad de är motsatser till. »Fred» är motsatsen till krig, strid och tvist. »Frid» är motsatsen antingen till oro, ångest, eller till oordning, oreda.

Eftersom krig, strid och tvist innebär att det är åtminstone två som står mot varandra, så är »fred» något som rör flera, det betecknar ett förhållande mellan några. Det kan talas om fred mellan två folk eller mellan flera folk i motsats till krig. Folket lever i fred när det inte har krig med andra folk. Det är fred inom folket när de olika stammarna inte bekrigar varandra. Fred är det

när olika partier eller grupper inte strider mot varandra eller olika människor i en grupp, i en släkt, i en familj. Freden förnimms som ett lyckligt tillstånd, därför står ofta fred som likabetydande med välbefinnande, välstånd o.s.v. En grundtanke som genomlöper hela Bibeln är den att människorna var skapade till att leva i ett paradisiskt tillstånd av fred. Genom syndafallet bröts detta.

Frid däremot kan beteckna såväl ett tillstånd hos den enskilda människan, som en enskild, som något som ett förhållande mellan människor. Om ett förhållande mellan människor inbördes talar Paulus, när han säger de orden (1 Kor. 14:33): »Gud är inte oordningens Gud utan fridens.» Sammanhanget visar att det är förhållandena vid gudstjänsten, vid församlingens sammankomster, som avses. Det skall inte vara buller och oro och oordning utan i stället frid. Man kan här se skillnaden mellan fred och frid. Ty på ett annat ställe talar han om och klandrar att det är tvister och strider i församlingen: »Så länge det råder avund och strid bland er, är ni då inte köttsliga och lever som alla andra?» (1 Kor. 3:3). Här manar aposteln de kristna att ha fred ibland sig, att leva i fred. Men de skall också leva i frid, d.v.s. i stillhet och ordning. Och i bägge fallen är det den gudomliga meningen: de som vill leva efter Guds vilja, skall eftersträva fred och frid.

Men friden är också ett tillstånd hos människan såsom enskild. Och detta är en gudomlig gåva, något alldeles särskilt. Det är då först detta att oro, ångest, är borta: det är sinnets ro och frid. Men det är något mera, som inte endast är att oro är borta utan att något andligt, himmelskt gjutits in i människan. Friden är ett andligt begrepp. Jesus säger till sina lärjungar: »Frid ger jag åt er, lämnar jag som ett testamente, en gåva till er, *min* frid ger jag er. Inte ger jag en sådan frid som världen ger.» Det är alltså en alldeles särskild frid, som man inte förut känner och som inte kan jämföras med något annat. Det är också den frid som Kristus förvärvat genom att Han tagit på sig alla människors nöd — på korset. Det heter därför också »Vi har frid *med Gud* genom vår Herre Jesus Kristus» (Rom. 5:1) och det sägs att det är en frid som övergår allt förstånd.

En markant skillnad mellan fred och frid i Nya testamentet är också den, att Jesus ingalunda ställer i utsikt för sina lärjungar att få leva i fred, under fredliga förhållanden, i en fredlig omgivning. Tvärtom ställer han för dem i utsikt att under hela denna tidsålder, alltså genom tiderna, åter och åter bli utsatta för förföljelse och fiendskap, försåvitt de är sanna lärjungar. Detsamma gäller Kristi församling, om den är en sann församling. Friden däremot, just den frid som övergår allt förstånd, den skall de kunna äga beständigt under alla förhållanden och livets skiftningar.

Botandet av föreståndarens dotter och kvinnan med blödningar.

Matt. 9:18-34

Av H. Odeberg

BBBC

Det här är fråga om botanden. Varje botande i Nya Testamentet har samma bakgrund. För att förstå texten måste man besinna denna bakgrund. Bakgrunden är skapelsen och syndafallet.

Den sammanfattning av Jesu verksamhet som görs i evangeliet uttrycks så, att han *undervisade*, *förkunnade* och *botade*. Det är inte fråga om tre olika verksamheter utan om en och densamma. Det är inte så, att den ena är viktigare eller mer egentlig än den andra. De är alla samordnade i en enda verksamhet: kallelsen att »vända om». Botandet är alltså ett uttryck för denna verksamhet. Det är ett gudomligt ord, självt talande som ett »jag». Det går tillbaka till skapelsen och syndafallet. Botandets innebörd är: Vänd om, ta emot det gudomliga livet som mänskligheten gått bort ifrån. Kristus är Frälsare från fördärvet till livet, han är *hälsan*. Soteria (vanligen översatt »frälsning») betyder hälsa, det gudomliga, friska livet. Med Jesus följer hälsa, även kroppsligen. Den gudomliga hälsan, d.v.s. det gudomliga livet i

skapelsen, omfattar ande, själ och kropp. Allt detta tas emot genom tron.

I texten skildras två botanden, det ena invävt i det andra. Det börjar med en förhistoria — en föreståndare kommer till Jesus och ber för sin dotter. Så följer en situation i vilken Jesus botar en kvinna. Och slutligen kommer Jesus till föreståndarens dotter. Om kvinnan står det: »Om jag bara får röra vid hans mantel blir jag frisk.» Och Jesus säger henne: »Din tro har frälst dig.» *Soteria* har både ryckt de sjuka ut ur deras sjukdom och givit dem den andliga hälsan, livet självt, det gudomliga livet. Kristus avvisar inte som vidskepelse kvinnans tro på hans mantels kraft. Jesus säger inte att hon är vidskeplig. Han säger tvärtom: »Din tro har frälst dig» (har gjort dig frisk, hel). Kvinnans tanke blir uttryck för något helt annat än vidskepelse. Hon *trodde*, hon kände igen Kristus såsom den gudomlige, hon öppnade sig för Guds kraft (*dynamis*).

Vid botandet av föreståndarens dotter nämns inget om någon tro hos den sjuka själv. Han gick in och botade henne och hon stod upp. Men det talas dock om en *tro*, nämligen *faderns*. Han trädde fram och »föll ner för honom.» — »Min dotter har just dött. Men kom och lägg din hand på henne, så får hon liv igen.» Detta är ett uttryck för tro. Här är att märka att många ord i evangeliet har en djupare och innehållsrikare mening än den som en översättning kan få fram. Ordet har den betydelse som det får då tingens egentliga sammanhang är fattad. Så är här fallet med ordet föll ner för honom (*prosekynei*). Det är inte bara en beskrivning på hövitsmannens attityd, knäfallet. Det innebär inte en vördnadsbetygelse, en i och för sig märklig sådan med tanke på föreståndarens samhällseliga position i förhållande till Jesus. Utan »falla ner» betyder »tillbe». Meningen blir då den att mannen hyllade Jesus som man hyllar Gud själv. Han betygar att han tror på Jesus som Guds utsände. Om man sålunda ser saken, sanningen bakom ordet, ser man ett tillbedjande av Gud. Även om de flesta i knäfallet bara ser en vördnadsbetygelse, så föreligger dock något annat och mer. Ty vad bety-

der nedfallande inför Gud? Här räcker inte heller ordet tillbedjan. Ännu en nyans urskiljs. Det betyder syndabekännelse. Nedfallandet är symbolen för att man känner sin synd, ett tecken för omvändelse från det gamla vrånga livet till Gud i tro på honom. Därigenom kommer Kristus att bota hövitsmannens dotter. Faderns bön i tro leder till botandet. I syndabekännelsen ber inte fadern för sig själv. Han ser att det elände som finns beror på vår avvändhet. Men Kristus skall bota dottern, göra henne levande.

Nu säger mannen inte: »Min dotter är mycket *sjuk*», utan det heter »hon har *dött*». »När Jesus kom fram till synagogföreståndarens hus och såg flöjtblåsarna och folkskaran som höll dödsklagan, sade han: 'Gå härifrån! Den lilla flickan är inte död. Hon sover.' Då hånskrattade de åt honom.» De visste bäst själva att hon verkligen var död. Men flickan stod upp liksom man står upp ur sömnen. Här måste ju något särskilt ligga i detta att Jesus säger att hon sover. Det kunde ju stått att hon var död. *Jesus* bedömer henne som sovande, visserligen en sömn som för var och en annan betyder död. Folket tog inte miste. Dödsfallet hade konstaterats. Dock säger Jesus att hon sover. Vi står här inför ett mysterium, vi kan inte förstå, bara begrunda det. Skildringen förlöper så, att förhistorien får en paus genom det andra botandet, varigenom något sker i det fördolda. Vad kan man ana sig till? När föreståndaren kommer till Jesus, säger han: »Min dotter har dött. Kom, lägg din hand på henne så får hon liv igen.» I denna trosutsaga tar han emot livet åt henne. Hon är inte död, hon sover. Nu får hon liv, det gudomliga livet som inte föregicks av tro, men med tro till följd.

Vad som egentligen sker är uttryckt i Joh. 1:14:

»Vi såg hans herrlighet, en herrlighet som den Enfödde har av Fadern, och han var full av nåd och sanning.»

Innehåll: *Hugo Odeberg*, Vilen eder litet! sid. 77; *Hugo Odeberg*, Frid och fred, sid. 81; *Hugo Odeberg*, Botandet av föreståndarens dotter och kvinnan med blodgång, sid. 83.

EREVNA: Utgivare: H. Odeberg, Lund. Ekonom: Intendenten, Teol. Kand. Viktor Rydqvist, Akad. Fören., Lund. Red.: H. Odeberg, V. Rydqvist och Bibliotekarie Eric Starfelt. Red.-omb.: Karl Magnus Svensson, Samrealskolan, Askersund. Distr. och Exp.-sekr.: Ove Theander och Inge Lövdén. Red:s adr.: S:t Månsgr. 6 a, Lund. Exp. och distr:s adr.: Västergatan 2, Lund. Tel.: Lund 14760.

Postgirokonto 27 11 04, Erevna, Lund. Pren.-avg. 5: - kr.

Med detta nummer följer som bi laga ett inbetalningskort